Юрій Оніпко - аспірант Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Науковий керівник Григорій Волинка

Новочасний об’єктивізм як філософський феномен західноєвропейської науки XVII століття.

В поданій статті аналізується феномен новочасного об’єктивізму та його вплив на розвиток західноєвропейської науки. Проводиться дослідження значення даного феномену в процесі становлення класичної наукової картини світу XVII століття.

Ключові слова: *новочасний об’єктивізм, наука, система, знання, метод.*

Onipko Y. New time objectivism as a philosophical phenomenon of the West European science of a XVII-th century.

In presented article is analyzed the phenomenon of a new time objectivism and its influence on development of the West European science. Carried out the research of value of the given phenomenon in the course of formation of a classical scientific picture of the world of a XVII-th century.

Keywords: *new time objectivism, science, system, knowledge, method.*

Онипко Ю. Нововременной объективизм как философский феномен западноевропейской науки XVII века.

В данной статье анализируется феномен нововременного объективизма и его влияние на развитие западноевропейской науки. Проводится исследование значения данного феномена в процессе становления классической научной картины мира XVII века.

***Ключевые слова**: нововременной объективизм, наука, система, знания, метод.*

Актуальність даної статті зумовлена дослідженням феномену новочасного об’єктивізму, як явища класичної науки XVII століття та його значення в процесі формування наукової картини світу, становлення якої в західній Європі остаточно завершується в епоху Нового часу.

Сімнадцяте століття нерідко називають «століттям науки». Саме в цей період виникає принципово нове по своїм когнітивним та соціальним характеристикам явище, яке можна назвати «класичною європейською наукою». Наукове знання новочасної епохи відрізнялося від надбань попередніх століть тим, що в його основу було закладено принципово нове світобачення. Г. Галілей, Ф. Бекон, Р. Декарт вважали, що головними домінантами новоєвропейської науки має стати світський характер, критичність, об’єктив на істинність, практична корисність. Для досягнення цієї мети філософи-вчені поставили перед наукою наступні завдання: 1) потрібно зосередитися на вивченні окремих процесів та явищ для того, щоб потім використати отримане знання про властивості та закони цих процесів в технічних та технологічних цілях; 2) сама наука в своїй основі має бути не споглядальною, а експериментальною з чітко підтверджуваними даними.

Базовою складовою класичної новоєвропейської науковості, з якої й починається розвиток науки XVII століття був феномен новочасного об’єктивізму. Під цим поняттям прийнято розуміти прагнення до оцінки речей, осіб та подій на підставі їх точного вивчення, незалежно від власних пристрастей та упереджених суджень. В цьому сенсі феномен об ’єктивізму стає обов’язковим в діяльності кожного

вченого поряд з критицизмом та експериментальним підтвердженням наукових даних.

Зародження новочасного об’єктивізму відбувається в творчості італійського вченого, механіка, астронома, математика та філософа – Галілео Галілея (1564-1642). Саме його прийнято вважати одним з засновників наукової картини світу XVII століття, який своїми науковими експериментами зміг спростувати споглядальну метафізику Арістотеля та закласти фундамент для розвитку класичної наукової моделі Всесвіту. Галілей справедливо вважається одним із засновників сучасного природознавства. Ним були сформульовані фундаментальні закони фізики та механіки. Філософське значення цих законів, які були відкриті Галілеєм, мали дуже важливе значення, бо вперше в історії людства були сформульовані поняття об’єктивних, не антропоморфних, повністю фізичних законів природи. Лише це вже означало величезний прогрес натуралістичного мислення.

В контексті вирішення тих або інших природничо-наукових питань свого часу Галілей сформулював першочергові методологічні ідеї, які стали засадничими для розвитку феномену новочасного об’єктивізму у філософії та науці XVII століття. Ці ідеї вчений сформулював у своїх листах та посланнях, які одразу набули широкого поширення у тогочасній науковій спільноті. До них відносяться – «Лист до Кастеллі», який був найближчим учнем Галілея (1613), «Пробірні ваги» (1624), «Послання до Інголи» (1624). В даних творах мислитель доводить необхідність експериментального дослідження природи, вважаючи, що наукове спостереження і експеримент є головними методами об
’
єктивного наукового пізнання природи. Галілей обстоював необхідність кількісного підходу до природних явищ, проголошуючи, що книга Всесвіту написана мовою математики. Відкидаючи авторитарний характер середньовічного погляду на світ, він доводив, що у науці потрібно спиратися лише на досліди та логічні міркування.
[
7, с.86
]

Однією з найважливіших проблем у творчості Г. Галілея було співвіднесення

досвідно-відчуттєвого та раціонально-логічного факторів в досягненні істинного наукового знання. Це означало перш за все максимальну орієнтацію на досвід, який, як вважав науковець, є переконливішим за будь-який авторитет. В своїх творах Галілей намагається зробити своїм союзником навіть Арістотеля, висловлюючи переконаність в тому, що великий античний філософ прийшов до найважливіших положень свого фізичного вчення саме досвідним шляхом, а вже потім надавав своїм висновкам метафізично-дедуктивну форму.

Наслідуючи в своїй творчості великого італійського вченого Леонардо да Вінчі, Галілей також вважав, що досвідне пізнання природи є експериментальним. Експеримент для нього означав методично проведений дослід, через який дослідник неначе задає природі питання які його цікавлять. Відповіді, які дослідник хоче отримати, можливі не шляхом споглядально-силогістичних розмірковувань, а тільки через дедуктивно-математичне осмислення результатів дослідження. Італійський вчений надавав такому осмисленню настільки високого значення, що вважав за можливе повністю замінити традиційну логіку математикою, яка насправді може навчити науковця мистецтву доказу. Орієнтація на математику під час наукового пізнання призвела Галілея до думки про те, що дійсною мовою «книги природи», якою забов'язаний оволодіти вчений – є мова геометричних фігур, до речі таку саму думку слідом за Галілеєм невдовзі висловив і видатний французький філософ та науковець Р. Декарт. У листі до одного схоластичного послідовника Арістотеля на ім'я Лічеті Галілей зазначає наступне: «Я же вірю, що книгу філософії складає те, що постійно відкрите для наших очей, але так як вона написана літерами, які відрізняються від нашого алфавіту, її не можуть прочитати усі: літерами такої книги слугують трикутники, чотирикутники, кола, шари, конуси, піраміди та інші математичні фігури» [5, с. 499].

Ця найважливіша сторона методології Г. Галілея знайшла своє чільне місце в ідеї систематичного використання двох взаємопов'язаних методів – аналітичного та синтетичного (сам Галілей називав ці методи резолютивним та композитивним). Під час наукового дослідження вчений за допомогою аналітичного методу був в змозі розкласти досліджуване явище на більш прості складові його елементи. Потім починалася друга методологічна дія у вигляді того або іншого припущення, гіпотези, за допомогою якої досягалося пояснення фактів або явищ природи, які найбільше цікавили вченого. Це завдання вирішувалося за допомогою перевірки правильності прийнятої гіпотези, яка не

повинна була знаходитися у протиріччі з фактами, які були виявлені під час наукового експерименту. Саме така перевірка й відбувалася за допомогою синтетичного методу, який завжди використовувався Галілеєм разом з аналітичним.

Таким чином, Г. Галілей в своїй діяльності зміг знайти справді наукову точку дотику досвідно-індуктивного та абстрактно-дедуктивного способів дослідження природи, яка давала можливість пов’язати наукове мислення, яке неможливе без абстрагування, з конкретним сприйняттям явищ та процесів природи і цим дав поштовх до розвитку феномену новочасного об’єктивізму в Європі епохи XVII століття.

Дослідження проблематики новочасного об’єктивізму ми знаходимо також в працях відомого англійського філософа, історика, суспільного діяча та засновника емпіричного напрямку філософування – Френсіса Бекона (1561-1626). В його творчості були висловлені нові погляди на науку, які увіковічили його ім’я та надали його здобуткам загальнозначимого характеру для наступних поколінь.

Розмірковуючи над об’єктивністю людських наукових знань про природу, Бекон переосмислює антропосоціоморфічний комплекс середньовіччя, згідно з яким природа осмислювалася по аналогії з людиною та оточуючим її суспільством. В такому контексті одні науки, в залежності від того наскільки важливим вважався їх предмет в духовній структурі буття розглядалися як більш благородні та гідні людського пізнання, аніж інші. Наприклад, медицина, предмет якої – тлінне людське тіло, є менш благородною, аніж юриспруденція, яка має справу з більш духовними міжособистісними стосунками. Вже деякі філософи-гуманісти, а особливо Леонардо да Вінчі, почали протиставляти поняттям благородства та гідності наук поняття наукової достовірності. Виходячи з цього поняття істинність наук має визначатися не достоїнством їх предмета, який завжди мислиться суб’єктивно, а своєю обґрунтованістю та практичною ефективністю. Ця думка має дуже важливе методологічне значення, оскільки згідно з нею об’єктивність

наукового знання є прямо пропорційним до його достовірності. Згідно з цією думкою будь-яке явище природи та людського життя мало однакову гідність для його вивчення [11,
с. 192].

Англійський філософ цілком поділяв погляди італійських попередників щодо питання про об’єктивність наукового пізнання. В своїй відомій праці, яка має назву «Новий Органон, або істинні вказівки для витлумачення природи» Бекон стверджує дуже важливе положення для розвитку науки Нового часу: «Те, що гідне для буття, гідне і для пізнання, яке є зображенням буття» [3, с. 69]. З цього положення випливає, що дослідник в своїй діяльності не має ієрархізувати різні науки за ступенем гідності або негідності для вивчення, а має неупереджено досліджувати різні об’єкти та явища природи задля досягнення об’єктивної істини.

Характерною рисою філософії Ф. Бекона було те, що проблему об’єктивності наукового знання він завжди пов’язував з
поняттям практичної корисності. Підтверджуючи цю думку наведемо відому цитату з праці Бекона «Новий Органон»: «Плоди та практичні винаходи є неначе поручителями та свідками істинності філософій» [3, с. 36]. Тут потрібно зазначити, що дане положення не слід розглядати лише зі спрощено-утилітарної позиції. Корисність наукового знання Бекон розумів значно ширше, і ніколи не намагався відірвати його від поняття істинності. Філософ не намагався втілити в життя ніякого утилітарного підходу до поняття істинності наукового знання, а тим паче протиставляти корисність до істинності. Навпаки, за його думкою, здатність знання задовольняти практичні потреби людей є прямо пропорційною до глибини осягнення об’
єктивної істини.

Філософ прийшов до висновку, що досягнути об’єктивного знання про природу можна лише виходячи з неї самої. Для цього дослідник має розуміти, що джерелом істинного наукового знання є сама природа, а

формою безпосереднього зв’ язку з нею – чуттєвий досвід. Чуттєвий досвід має бути основою розвитку не тільки природознавства, а й усіх інших наук. Саме чуттєвий досвід відкриває нові істини й народжує достеменне знання

Будучи засновником новочасового емпіризму, Бекон вважав, що досвід є основою для достовірного знання. В процесі досягненні об’єктивного пізнання природи вирішальне значення має науковий дослід, експеримент. За основу пізнання філософ бере не первісне спостереження, а дослід, із науковою метою зорганізований експеримент, що відрізняється від звичайного чуттєвого досвіду системністю й цілеспрямованістю. З цього приводу відомий радянський філософ Ж.М. Абдільдін в своїй роботі «Логіко-гносеологічний аналіз науки» зазначає наступне: «Ф. Бекон виявився ідеологом досвідного природознавства; і для нього поняття досвіду виступає не як випробовування та перевірка, а як спосіб слухняності до природи» [1, с. 18].

Для об’єктивного наукового дослідження, зауважує філософ, вченому потрібен правильний науковий метод. Бо пізнавати, зауважує філософ, можливо лише завдяки певному визначеному методу, який не містить у собі жодної непослідовності. Свій науковий метод Бекон вибудовує шляхом протиставлення до тих методів, які панували в науці до нього. Озираючись на той шлях розвитку, який пройшла середньовічна наука, Бекон зводить усі попередні методи лише до двох основних. Ці методи він називає «догматичним» та «емпіричним». Догматичний метод виходить з загальних положень та намагається звести до них або підвести під них всі окремі випадки. Бекон порівнює вченого-«догматика» з павуком, який сам з себе намагається розмотати власне павутиння і тому філософ символічно називає даний метод «шляхом павука». Емпіричний метод полягає в тому, що вчений намагається зібрати якомога більше окремих фактів та окремих спостережень. Вчений-емпірик схожий, за Беконом, на мураху, яка тягне до мурашника все, що трапиться їй на шляху. Такий метод філософ називає «шляхом мурахи».

Ані догматичний, ані емпіричний метод, вважає Бекон, не в змозі бути справжнім науковим та об’єктивним методом пізнання. З цього приводу відомий вітчизняний філософ В.Ф. Асмус у своїй роботі «Френсіс Бекон» зазначає: «Істина не може бути ані результатом спонтанної діяльності розуму, ані колекціонуванням або емпіричним збиральництвом, який не просвітлений світлом розуму» [2, с. 391].

Бекон вважає, що діяльність справжнього вченого схожа на діяльність бджоли. Робота бджоли полягає в тому, що, облітаючи різні квіти та збираючи їхній сік, бджола не залишає цей сік в тому вигляді, в якому вона його знайшла, але переробляє його в собі через власну діяльність у мед, так і справжній науковець перетворює емпіричні факти за допомогою раціональних методів на наукову істину. Саме третій метод, який Бекон назвав «шляхом бджоли» є найбільш об’єктивним з наукових методів, що існували раніше. Це і є шлях від емпірії до теоретичної конструкції, від чуттів до загальних аксіом.

Метод, за яким відбувається сходження від одиничних фактів до теоретичних узагальнень, є методом наукової індукції. Суть досвідно-індуктивного методу дослідження природи полягає в утворенні нових наукових понять та поясненні фактів шляхом неперервного та поступового переходу від одиничних фактів до більш загальних положень. Тільки такий метод, як вважав Бекон, здатний відкривати нові наукові істини і стимулювати подальший розвиток людства.

Визнаючи наявність двох шляхів для пошуку та відкриття наукових істин (дедуктивний та індуктивний), філософ не вважав їх рівнозначними. Хоча обидва вони відштовхуються від даних відчуттів та завершуються загальними положеннями, але їхнє розрізнення виявляється дуже суттєвим. Один метод лише побіжно торкається досвіду та окремих фактів, а інший необхідним чином затримується на них. Один одразу ж встановлює деякі

узагальнення, які найчастіше є метафізичними та відірваними від фізичного світу, інший поступово піднімається до того, що дійсно є більш близьким до природи. Цим другим шляхом, якому філософ надає перевагу, і є індуктивний метод – єдина надія для отримання істинного наукового знання [4, с. 51].

Бекон не першим поставив проблему індукції. Вже Арістотель, який ввів цей античний термін, розумів під ним сходження від одиничного до загального. Питання індукції також піднімали й деякі середньовічні логіки. Однак, ані в античності, ані в середньовіччі індуктивні висновки не відігравали якої-небудь значної ролі в системі інших наукових методів, які у своїй значній кількості залишалися дедуктивно-силогістичними. У Бекона ж індукція набуває першочергового значення та стає головним засобом наукового пізнання природи. У порівнянні з арістотелівською та іншими потрактуваннями індукції філософ значно ширше та глибше зрозумів її сутність та характер індуктивних висновків.

Закцентуємо увагу на тому, що до Бекона індукцію розуміли, по-перше, як так звану повну індукцію, коли можна проаналізувати всі без виключення випадки, перерахувати всі факти, на основі чого й робиться певний висновок. Однак, сфера дії цього різновиду індукції є дуже обмеженою, бо огляд порівняно невеликої кількості фактів можливий лише в найбільш простих випадках, а висновок, який робиться в результаті такого обмеженого огляду, не має великого наукового значення. В цьому відношенні повну індукцію багаторазово перевершує неповна індукція, узагальнюючи висновки якої будуються на основі спостереження тільки якої-небудь частини фактів. Але неповну індукцію до Бекона трактували майже виключно як висновок на основі спостереження лише тих фактів, які підтверджували положення яке потрібно було довести. Цю так звану «індукцію через просте перераховування» (inductio per enumerationem simplicem) Бекон вважав дитячим ступенем у розвитку індукції. З цього приводу в «Новому Органоні» Бекон пише наступне: «Індукція, яка здійснюється методом простого переліку, є дитяча справа: вона дає хиткі висновки і має загрозу з боку тих частковостей, що суперечать їй, бо виносить рішення здебільшого на основі меншої, ніж треба, кількості фактів, і притому тільки тих, що має перед собою» [3, с.60].

Цій неповній індукції Бекон протиставив істинну індукцію (inductio vera), яка надає максимально достовірні та притому нові наукові висновки. Такі висновки можуть бути отримані не тільки і навіть не стільки в результаті спостереження фактів, які підтверджують положення яке потрібно довести, скільки на основі вивчення випадків та явищ, які йому суперечать. На ці так звані негативні інстанції потрібно, вважає філософ, звертати навіть більшу увагу, через те, що більшість помилок, які породжуються передсудами, забобонами та різною зацікавленістю, походять саме зі схильності людей звертати увагу на ті факти, які підтверджують ту тезу, яка їх цікавить та не помічати те, що їй суперечить.

Філософ вважає, що справжня наукова індукція може привести до об’єктивних висновків лише після вивчення певної кількості негативних інстанцій. Використання «негативних інстанцій» потребує чіткого встановлення фактів. Таке встановлення фактів – це вже не просте, пасивне їх спостереження, а експеримент. Він передбачає втручання у досліджуваний процес, усунення одних та створення інших умов, які допоможуть встановити об’єктивну наукову істину відносно досліджуваного явища. Якщо індуктивне узагальнення усуває недоліки, які властиві людському розуму, то експеримент робить те ж саме по відношенню до відчуттів. Саме так, стверджує Бекон, і досягається об’єктивність наукового пізнання.

Своїм науковим методом Бекон багато в чому передбачив ті більш досконалі методи індуктивного дослідження, які склалися в цілісну систему в середині XIX століття. Не випадково видатний представник німецької класичної філософії Нового часу Г.В.Ф. Гегель, аналізуючи філософський та науковий доробок Ф. Бекона, в своїй праці «Лекції по історії філософії» писав наступне: «Бекон разом з тим зробив методичний огляд наук; він не тільки викладав думку, а проникав у деталі та встановив по відношенню до наукового пізнання деякий метод. Лише введена ним методичність розгляду робить його дивовижним, лише це робить його гідним зайняти місце в історії наук та філософії, і цим принципом методичного пізнання він також й значно вплинув на свою епоху, бо звернув увагу на незадовільність наук як з боку методу, так і з боку їхнього змісту. Він встановив в досвідній філософії всезагальні принципи дослідження» [6, с. 284].

Але вже в епоху Бекона почав розвиватися більш глибокий метод осмислення наукового досвіду, який отримав назву гіпотетико-дедуктивного. В ньому висувалося одне або інше припущення або гіпотеза, з якої виводилися різні наслідки. Хоча самі висновки виконувалися дедуктивно та математично, але вони увесь час співвідносилися з досвідом та контролювалися ним. Такий метод передбачав володіння серйозними математичними знаннями. Але Бекон їх не мав, оскільки математика вимагала наполегливих та тривалих занять, на які у філософа-літератора та політика не залишалось ані часу, ані сил. Розробкою цього актуального для філософії Нового часу методу одним з перших почав займатися видатний французький філософ Рене Декарт.

В філософії засновника континентального раціоналізму XVII століття продовжилося дослідження проблеми новочасного об’єктивізму. Дану проблематику Декарт починає досліджувати в контексті раціоналістичного виміру науки, а саме в новому трактуванні її цілей, завдань та методу. Розмірковуючи над завданням новоєвропейської науки, Декарт стверджує, що наука повинна встановлювати не просто закони, які описують поведінку об’єкта, але знаходити причини всіх явищ природи. Зазначимо, що в цьому пункті Декарт докорінно відрізняється від Галілея, який вказував на те, що саме встановлення закону і є первинним завданням науки.

Для об’єктивного дослідження причин всіх явищ природи науковцю, вважає філософ, потрібне правильне методичне мислення та чітке методологічне дослідження. Зауважимо, що методичне мислення і методологічне дослідження – дві різні речі: перше полягає у використанні та застосуванні методу, друге - у вченні про метод. Методичними

є всі твори Декарта, методологічними ж, у сенсі чіткого та повного викладу, або теорії, наукового міркування, строго кажучи, жодний. У Декарта немає нового органону, як у Бекона. З усіх виданих ним творів лише один у своїй назві має відношення до методу – це «Розмірковування про метод». Але саме в цьому творі шлях до істини не тільки вказується витягнутим пальцем – тут він пройдений та пережитий. Бекон хотів бути тільки Меркурієм біля дороги, який залишається на постаменті та вказує шлях іншим; Декарт показує нам, як він сам знаходить дорогу та слідує по ній [12, с. 300].

Декарт часто та наполегливо вказував на те, що в науковому дослідженні метод – головне, що потрібно справжньому науковцю. Про власне розуміння методу філософ зазначає в своєму творі «Правила для керівництва розуму»: «Під методом я розумію точні та прості правила, чітке слідування яким завжди перешкоджає прийняттю хибного за істинне та, без зайвої втрати розумових сил, але поступово та неперервно збільшуючи знання, сприяє тому, що розум досягає істинного пізнання того, що йому недоступно» [8, с. 85]. Саме метод, вважає філософ, повинен перетворити наукове пізнання в організовану діяльність, звільнивши його від випадковості, від таких суб’єктивних факторів, як спостережливість та гострий розум, з однієї сторони, вдача та щасливий збіг обставин - з іншої.

Філософ вважає, що для дослідників має існувати єдиний виправданий пізнавальний шлях; звідси випливає досить відчутний в усіх міркуваннях Декарта наголос на тому, що кожен, хто справді та щиро шукає істину, змушений буде стати методологічним моністом, а, за великим рахунком, - науковцем. Але задля цього Декартові потрібно було довести, що єдиний метод справді може бути знайдений, застосований та однозначно використаний будь-якою людиною. Тобто треба було довести, що будь-яка людина може «запустити» знайдений єдиний метод у дію і отримати єдиний, незалежний від суб’єктив них побажань результат
[10, с. 50].

Метод Картезія зафіксований ним у відомих чотирьох правилах, в яких в повній мірі простежується розвиток новочасного об’
єктивізму

XVII
століття
. В «Розмірковуваннях про метод» Декарт пише: «
І подібно до того як достаток законів нерідко дає привід для виправдовування пороків і держава краще управляється, якщо законів небагато, але їх строго дотримуються, так і замість великої кількості правил, які складають логіку, я прийшов до висновку, що було б досить чотирьох наступних, аби тільки я б прийняв тверде рішення постійно дотримуватися їх без жодного відступу. Перше - ніколи не приймати за істинне нічого, що я не визнав би таким з очевидністю, тобто ретельно уникати поспішності й упередження й включати у свої судження тільки те, що представляється моєму розуму настільки ясно й чітко, що іншим чином не зможе дати привід до сумніву. Друге - ділити кожну з розглянутих мною проблем на стільки частин, скільки буде потрібно, щоб краще їх вирішити. Третє - розташовувати свої думки в певному порядку, починаючи із предметів найпростіших і легкопізнаваних, і сходити помалу, як по щаблях, до пізнання найбільш складних, припускаючи існування порядку навіть серед тих, які в природному ході речей не передують одна одній. І останнє - робити всюди переліки настільки повні і огляди настільки всеохоплюючі, щоб бути впевненим, що нічого не пропущене»
[9, с.
259
].

Для виконання цих дій, зауважує Декарт, необхідні дві властивості розуму: інтуїція та де дукція. За допомогою інтуїції розум розглядає перші початки, прості та очевидні, які можливо інтуїтивно осягнути з першого погляду та безпосередньо через власний досвід. Ці початки є найпростішими в науковому знанні та складають відправний пункт певної галузі наукового знання. З цих простих початків, стверджує філософ, потім дедуктивно виводяться всі інші положення, які складають зміст наукового знання. Тут потрібно зазначити, що дедукція якраз і відрізняється від інтуїції своєю опосередкованістю при виведенні наукової істини, яке нерідко вимагає великого мистецтва та уваги. Ознакою справжньої наукової дедукції, зауважує філософ, є її неперервність. Досить пропустити лише єдину ланку, як починає руйнуватися всі наступні надбання та стає неможливо зробити той науковий висновок, задля якого була задумана дедукція. Тому для повного успіху наукової дедукції потрібно провести уважне перерахування всіх її ланок (енумерація). Потрібно зазначити, що перевага інтуїції над дедукцією полягає в її безпосередності. Однак, виявити її змістовність може тільки дедукція. Бо лише вона може гарантувати достовірність кожної ланки наукового знання для вироблення об
'
єктивного наукового положення.

Роблячи підсумок, потрібно зазначити, що феномен новочасного об’єктивізму справив значний вплив на розвиток філософських систем таких визначних представників філософії Нового часу XVII століття, як Галілео Галілей, Френсіс Бекон та Рене Декарт. Спільним для всіх них було те, що всі вони, не дивлячись на різні особливості своїх поглядів та вчень мали одну спільну рису в тому, що намагалися побудувати наукове знання на засадах справжньої об ’єктовності. Саме на засадах новочасного об’єктивізму й відбувалися наукові відкриття та втілювався в життя систематичний розвиток європейської науки.

Література:

1. Абдильдин Ж.М. Логико-гносеологический анализ науки. – Алма-Ата: Гылым, 1990. – 496 с.

2. Асмус В.Ф. Фрэнсис Бэкон /Асмус В.Ф. Избранные философские труды в 2 т.: Т. 1. – М., 1969. – 412 с.

3. Бэкон Ф. Новый Органон / Бэкон Ф. Соч. в 2 т.: Т. 2. - М.: Мысль, 1978. - 575 с.

4. Вахтомин Н.К. Генезис научного знания. – М.: Наука, 1973. – 283 с.

5. Галилей Г. Письмо к Личети / Галилей Г. Избранные произведения в двух томах: Т.2.- М.: Наука, 1964. - 572 с.

6. Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии / Гегель Г.В.Ф. Лекции по истории философии в 3 кн.: Кн. 3. – СПб: Наука, 1999. – 582 с.

7. Гусєв В.І. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.

8. Декарт Р. Правила для руководства ума / Декарт Р. Сочинения в 2 т.: Т. I.- М.: Мысль, 1989. – 645
с.

9. Декарт Р. Рассуждение о методе / Декарт Р. Сочинения в 2 т.: Т. I.- М.: Мысль, 1989. – 645 с.

10. Петрущенко В. Епістемологічні парадигми у філософії Нового часу та їх історичні трансформації / Sententiae. - 2000.- № 2. - С. 48-55.

11. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVII веков. – М.: Высшая

школа, 2003. – 428 с.

12. Фишер К. История Новой философии. Декарт: Его жизнь, сочинения и учение. — СПб.: Мифрил, 1994. — 560 с.